

Trendverkenning Lokale
Gemeenschappen in het Landelijk Gebied
Scenario-Analyse

Inhoudsopgave

1. Voor boeren, burgers en buitenlui
(Raad voor het Landelijk Gebied)
2. De toekomst van het platteland
(Frans Nationaal Instituut voor Agronomisch Onderzoek)
3. Plattelandsbeleid, een gezamenlijk innovatieproces
(Vlaamse Landmaatschappij)
4. Scenar 202 – Scenario study on agriculture and the rural world
(EU)

Voor boeren, burgers en buitenlui Raad voor het landelijk (2002)

De Raad voor het Landelijk Gebied heeft in 2002 drie verschillende perspectieven beschreven waarop het platteland gezien kan worden. Hoewel nadrukkelijk wordt vermeld dat het niet gaat om scenario's maar om denkwijzen, zijn de drie perspectieven toch opgenomen in deze analyse. Het zijn namelijk drie zeer onderscheidende visies die goed kunnen functioneren als leidraad in discussie over de functie van het platteland. In onderstaande tabel staan de drie perspectieven toegelicht.

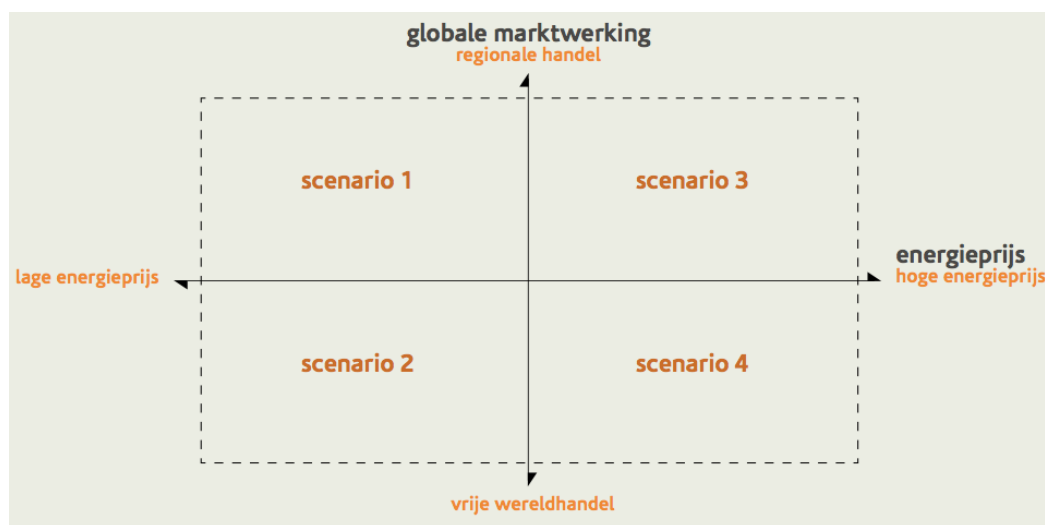
ontwikkelings- perspectief	stedelijke consumptie	rurale renaissance	agrarische exclusiviteit
hoofdgroep 'consumenten'	de tien miljoen stedelingen	de zes miljoen plattelands- bewoners	de honderd- duizend boeren
schets van het perspectief	Stedelijke behoeften domineren beleving en gebruik van het landelijk gebied. Breuk tussen stad en land is uitgangspunt. De wegvallen samenhang tussen landelijk gebied, landbouw en voedsel wordt geaccepteerd als een irreversibel feit. De landbouw is inwisselbaar en kan zich beter verplaatsen naar andere gebieden buiten Nederland waar grond en milieu meer 'ruimte' bieden. Nieuwe vormen van grondgebruik mogelijk voor natuur en recreatie.	Erkent de opgetreden maatschappelijke veranderingen, maar tracht de verbroken samenhangen tussen het rurale en het urbane, tussen landelijk gebied, landbouw en voedsel, te herstellen. Belangrijk zijn verbreding, verdieping en herfundering van landbouwbedrijven en invlechting van deze bedrijven in nieuwe netwerken die stad en land verbinden. Zowel in economisch als in cultureel opzicht is sprake van revitalisering van het landelijk gebied.	Gebaseerd op de wegvallende samenhang tussen landelijk gebied, landbouw en voedsel en op de erkenning dat er een diepe culturele kloof is gegroeid tussen de samenleving als geheel en de landbouw. Centraal staat het trekken van nieuwe grenzen rond de notie van voedsel. Geopteerd wordt voor een grootschalige, sterk geïndustrialiseerde landbouw die door een brede range van maatregelen een cordon sanitaire weet te creëren tegen de vele bedreigingen.

De volledige publicatie is te lezen online:
<http://www.rlg.nl/adviezen/028/028.html>

Plattelandsbeleid, een gezamenlijk innovatieproces (Vlaamse Landmaatschappij, 2006)

De Vlaamse Landmaatschappij heeft in 2005 scenario's ontwikkeld om te komen tot een duurzaam Vlaams platteland: 'Een duurzaam platteland heeft oog voor people (mensen), profit (economie) en planet (natuur): de drie pijlers van duurzame ontwikkeling.

De vier scenario's zijn gebaseerd op een assenkruis waarin globale marktwerking en energieprijzen de bepalende factoren zijn.

Het eerste scenario 'Eigen streek eerst' beschrijft een wereld met regionale handel en een lage energieprijzen. Europa bestaat uit zelfvoorzienende, protectionistische regio's en de energiesector draait om kernenergie. Het platteland blijft aan populariteit toenemen als vestigingsplaats en de diversificerende bevolking zorgt voor toenemende dynamiek. Omdat regio's zelfvoorzienend zijn/willen zijn is landbouw de belangrijkste functie in het landelijk gebied. Natuur en landschappen worden vooral ingericht in de functie van recreatie.

Het tweede scenario is genaamd 'Vlaanderen = New York 2'. In dit scenario is de energieprijzen eveneens laag maar is er sprake van een vrije wereldhandel. De markt wordt gedomineerd door multinationals en investeringen in technologie en innovatie zijn noodzakelijk om mee te komen op de wereldmarkt. Het platteland fungeert als woongebied en natuur en milieu zijn praktisch van de kaart verdwenen.

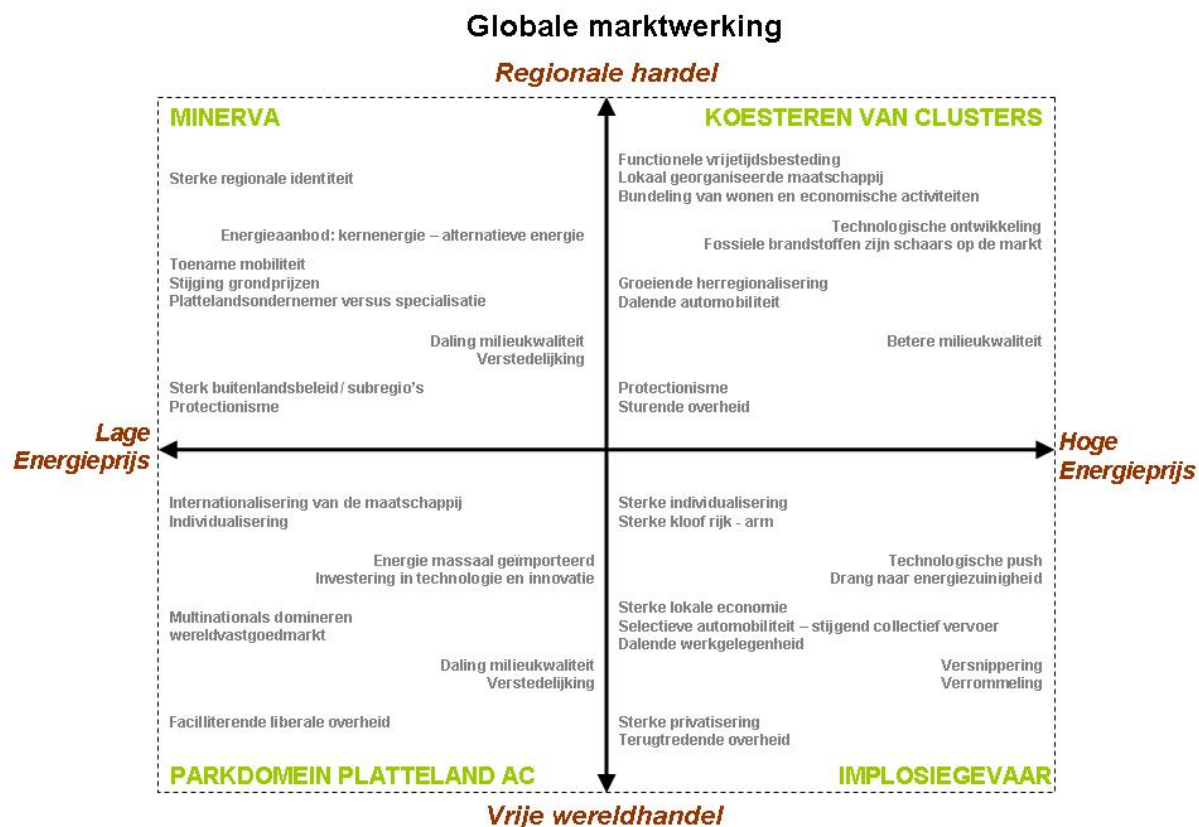
In het derde scenario 'Puur natuur' is sprake van een hoge energieprijzen en een regionale handel. De maatschappij wordt regionaal en lokaal georganiseerd. Door hoge brandstofprijzen is het voor weinigen betaalbaar om op het platteland te wonen. Landbouw speelt een belangrijke rol, door de focus op regionale handel. De Benelux is het schaalniveau wat voor Vlaanderen van belang is. De kwaliteit van leefmilieu en de ruimte voor recreatie en natuur op het platteland is sterk toegenomen.

Het laatste scenario heeft de titel 'Kolonisten in de woestijn' en gaat over de wereld met een hoge energieprijzen en een vrije wereldhandel. Mensen zijn op zoek naar energiebesparing en collectief vervoer wordt steeds belangrijker. De maatschappij is sterk geïndividualiseerd en er is een grote kloof tussen arm en rijk. Het platteland is leeggestroomd omdat veel mensen op zoek gingen naar werk in de steden. Landbouwactiviteiten zijn afgenomen, maar er is veel druk op de ruimte omdat multinationals en grootgrondbezitters proberen te verdienen aan landbouw, recreatie en natuur.

Trendbureau Overijssel kan de scenario's van de Vlaamse Landmaatschappij goed gebruiken als voorbeeld voor de eigen scenario's. De problematiek die wordt beschreven is herkenbaar voor de situatie op het Nederlandse platteland en de scenario's gaan in op veel verschillende aspecten zoals wereldhandel, energieprijzen, mobiliteit, samenleving en natuur en milieu. Deze onderwerpen zijn erg breed maar geven een goede houvast en overzicht voor wat er speelt op het platteland.

De volledige publicatie is te lezen online:

http://www.vlm.be/SiteCollectionDocuments/Publicaties/Platteland/VLM_brochure_DEF.pdf

Rural Futures: Alternative scenarios for rural society to 2020 (Frans Nationaal Instituut voor Agronomisch Onderzoek)

Volgens het Frans Nationaal Instituut voor Agronomisch Onderzoek zijn er drie ontwikkelingen die de toekomst van het platteland bepalen:

- Verbindingen tussen stad en platteland
- Functies van het platteland
- Beleid voor platteland

Uitgaande van de verschillende richtingen waarin deze factoren zich kunnen ontwikkelen, zijn er vier scenario's geschreven:

1. Generalized residential countryside

De economie en politiek is geliberaliseerd en er is weinig regulering. Het stedelijk gebied breidt zich sterk uit en het platteland wordt ingericht naar de wensen van bewoners en heeft ook een sterke woonfunctie. Boeren leveren niet alleen landbouwproducten maar ook andere diensten op het gebied van recreatie en wellness. Het behoud van natuur en natuurlijke grondstoffen heeft geen prioriteit.

2. Sustainable towns and large corporate farms

De samenleving in dit scenario is sterk gereguleerd. Instituties hebben veel zeggenschap en ontwerpen beleid met betrekking tot wonen, productie en natuur. Steden zijn ingericht op duurzaamheid en klimaatverandering en het stedelijk gebied breidt niet veel verder uit. Het platteland vervult primair de behoefte van de boeren en die houden in sterke mate rekening met het milieubewustzijn in de samenleving. Zij richten zich vooral op de regionale en lokale vraag.

3. Towards the nature countryside

Milieubewustzijn en de zorg om klimaatverandering is wereldwijd sterk toegenomen. Instituties op mondiaal niveau en nationale overheden houden in hun beleid veel rekening met deze trend. De politiek en economie zijn sterk geliberaliseerd. Het platteland is een woonplaats voor de rijkere in de samenleving. Boeren hebben minder zeggenschap over de ruimtelijke inrichting doordat de zorg om natuur en milieu primair is.

4. Active and competitive rural areas

Centrale overheden en instituties verzwakken in deze geliberaliseerde wereld. Individuele initiatieven krijgen veel ruimte om uitgevoerd te worden. De middenklasse is minder sterk vertegenwoordigd en alleen de rijksten uit de samenleving wonen op het platteland. Lokale ondernemers zijn de kern van de lokale economie en politiek. Er is veel concurrentie tussen plattelandsregio's op Europees niveau en er is weinig tot geen aandacht voor milieuproblematiek.

Deze vier scenario's hebben veel raakvlakken met de Europese CPB scenario's en draaien veelal om een focus op mondiale dan wel regionale handel en mate van de milieubewustzijn in de samenleving. De kaders van deze scenario's zijn zeker bruikbaar voor de Overijsselse scenario's, maar dan vooral als contextuele schets en niet zozeer als invulling van hoe een lokale gemeenschap er uit ziet en functioneert.

Meer is te lezen online op

<http://www.teagasc.ie/publications/2004/20040330/paper02.asp>

Scenar 2020: Scenariostudy on agriculture and the rural world (EC, 2006)

De Europese Commissie beschrijft in het document Scenar 2020 drie scenario's geschreven over de toekomstige trends en krachten die het kader van de Europese landbouw en rurale economie in 2020 bepalen. De drijvende krachten die worden geïdentificeerd door de EC zijn

- Demografie en migratie
- Landbouwproductie
- Milieu
- Werkgelegenheid
- Concurrentie ruimtegebruik
- De ontwikkelingen op de wereldmarkt

Wat opmerkelijk is, is dat volgens de EC de drijvende krachten en ontwikkelingen voor elk scenario gelijk zijn en dat de drie scenario's uitkomsten zijn van beleidskeuzes.

Gebaseerd op die drijvende krachten zijn drie scenario's ontwikkeld: 'Baseline' dat tevens als referentiescenario fungeert, 'Regionalisation' en 'Liberalisation'.

In onderstaande tabellen worden zijn de scenario's samengevat.

Table 3.1: Scenario assumptions.

(a) Based on the exogenous drivers

Assumptions	Demographics	Macro-economic growth	Consumer preferences	Agri-technology	World Markets
<i>Baseline</i>	Major population trends as observed in the past	Moderate growth as seen in the trends; Increasing trend for labour market liberalisation	More demand for value added and increasing absolute spending per capita; Consumption of organic and regional food as observed in the past	Continuous trends in cost saving technical progress; Biotechnology; GMO	Outcome depends on other exogenous drivers. Trends in agri-markets, generally, as observed in OECD/FAPRI studies. Change from these trends due to different assumptions on exogenous and policy-related drivers.

(b) Based on the policy-related drivers

Assumptions	CAP			Biofuels	Enlargement	WTO and other international agreements	Environmental policies impact on agriculture
	Market policies	Direct payments	Rural development policy				
<i>Baseline</i>	Balanced markets, i.e. keeping public intervention stocks at 1 to 2% of domestic consumption; if stocks are too high support prices will be decreased	Financial discipline and 25% modulation	Taking into account the new financial perspective	Continuation of EU Biofuels Strategy	EU-25 plus the accession of Bulgaria, Romania, Turkey and the Western Balkans	EU offer	Continuation of existing environmental legislation
<i>Regionalisation</i>	Existing CAP	Financial discipline and 5% modulation	Significant increase in funding of rural development through all EAFRD axes	Higher policy support to produce biofuels	Baseline	No WTO agreement / bilateral approach	Reinforcement of environmental legislation
<i>Liberalisation</i>	No internal support policies	Removing direct agricultural payments	Rural development is funded according to EAFRD provisions: decrease in funding of all EAFRD axes	No per hectare subsidies for biofuels	Baseline	Removing import tariffs	Partial withdrawal of environmental legislation

De complete publicatie is te vinden online:

http://ec.europa.eu/agriculture/publi/reports/scenar2020/index_en.htm